

UFUKTAKİ SAVAŞ BULUTLARI

Dr. John Hamre, CSIS Başkanı¹

Washington'da son birkaç haftadır, İran ile savaşın çok uzakta olmadığı hissediliyor. Bu durum, biraz Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA)'nın İran'ın nükleer silah programını devam ettirdiğini öne süren raporundan kaynaklandı. İsrailli yetkililer Beyaz Saray yetkililerine ve dost siyasetçilere "artık zamanın geldiğini" söylemek için Washington'a ziyaretlerini arttırdılar.

Beyaz Saray yetkilileri IAEA raporunda pek yeni bir unsurun olmadığı konusunda ısrar ediyorlar. ABD istihbarat çevreleri, İran'ın uzun süredir, nükleer silah programının zeminini oluşturabilecek, nükleer endüstrisini geliştirmek için çaba sarf ettiğini belirtiyorlar. Askeri çevreden çok üst düzey bir arkadaşım ise Libya savaşının İran'a tüyler ürpertici bir mesaj verdiğini söyledi. Albay Kaddafi'nin bütün garipliklerine rağmen, dünyaya bir barış mesajı vererek, Libya'nın uluslararası ilişkilerini normalleştirebilmek için, sürdürdüğü nükleer silah programından vazgeçtiğini hatırlatan Arkadaşım, "Kaddafi'nin nükleer programdan vazgeçtikten birkaç yıl sonra devrilmesi sence Tahran'a nasıl bir mesaj verir?" diye sordu.

¹ CSIS (Center for Strategic and International Studies) başkanlığını 2000 yılında üstlenen Dr. Hamre, 2007'den itibaren ABD Savunma Bakanlığı İstihbarat Kurulu Başkanı olarak da görev yapmaktadır. CSIS'deki pozisyonunu devralmadan önce ABD Savunma Bakan Yardımcısı olarak görev yapmıştır.

Obama yönetiminin karşılaştığı ana sorun (aynı Bush yönetimi gibi) İran'ın ticari nükleer kapasite geliştirerek nükleer silah programına bir zemin oluşturmaları. Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'nı imzalamış olan İran'ın ticari nükleer programı geliştirme hakkı var. Ama bu Anlaşma'yı kabul ederek bir nükleer silah programı geliştirmeyeceği sözünü verdi. Anlaşma'nın özündeki bu çelişkiyi aşmak için, uluslararası camia UAEA tarafından yapılacak düzenli denetim istiyor. Bu talep de UAEA raporuna daha büyük önem ve aciliyet yüklüyor.

Peki, somut delil olmasa bile yasadışı aktivitelere dair ciddi tereddütler varsa ne olur? Şu anda İran saydamlık eksikliği gerekçesiyle gittikçe artan yaptırımlar ile uyarılıyor. Ama bu gizli bir nükleer silah programını durdurur mu? Buraya gelen İsraili yetkililer “durdurmaz” diyorlar. ABD istihbarat analistleri ise “Emin değiliz” diyorlar. Geri dönüşü olmayan bir noktaya doğru mu gidiyoruz?

İşte bu savaş bulutlarının ufukta görüldüğü andır. Son beş yıl içinde buna benzer iki senaryo gördüm. “Geri dönülemezlik” korkusu bizi daha önce iki kere savaşın mümkün olabileceği bir noktaya getirmişti.

İkisinde de ABD olarak İsraili dostlarımıza İran'a saldırımları durumunda kendilerini desteklemeyeceğimizi söyledik. ABD istihbarat birimlerinin İran'ın bir nükleer silah programının olup olmadığına dair kesin bilgileri yok, ama ortada büyük endişe uyandıracak derecede sabit kanıt ve emare bulunuyor. Kesin olan, İran'ın İsrail veya Amerikan hava kuvvetlerinin gerçekleştireceği saldırıdan sonra nükleer silah geliştirmeye başlayacağı.

Bu durumda, sadece üç geçerli politika seçeneği var: Birincisi İran'ı işgal etmek ve nükleer endüstrisini etkisiz hale getirmek. Kimse böyle bir öneride bulunmuyor. Irak'tan daha yeni çıkıyoruz ve Afganistan'da işimiz zor. ABD'nin İran'da bir kara savaşına girecek hali yok. İkinci seçenek İran'ın nükleer sanayi tesislerini bombalamak. Buradaki problem ise İranlılar'ın yayılmış bir nükleer sanayi yapısının olması. Vurulması durumunda İran'ı etkisiz bırakacak tek bir hedef olmaması. Ayrıca tesislerin çoğu halkın da zarar görme riskinin yüksek olduğu şehirlerde. Dolayısıyla bombalamanın etkisi geçici olur, kalıcı bir sonuca ulaşmaz. Ayrıca, İran kamuoyunun başka saldırıları önlemek amacıyla nükleer silaha sahip bir ülke olma hedefine odaklanmasına neden olunabilir. Üçüncü seçenek yaptırımlar. Hem Bush hem de Obama yönetimleri bu yolu tercih ettiler.

İsrail, Amerika'nın İran'ı durdurmakta kararlı olduğu ve hala vakit olduğunu düşündüğü süre içinde Amerika'nın duruşuna karşı çıkmadı. Ama artık zaman tükenmek üzere gibi görünüyor. Üst düzey yönetimden yetkili bir arkadaşım önümüzdeki altı ayda İsrail'in İran'a saldırmasının “olası” olduğunu düşündüğünü söyledi. Birkaç gün Washington'un nabzını tuttum ve bu görüşün bayağı yaygın olduğunu gördüm.

Oluşmakta olan bu konsensüs, diğer dostlarımın bombalamanın bölgedeki durumu ciddi bir şekilde alevlendirebileceği ve daha da tehlikeli bir hale getirebileceği görüşünü pekiştirdi ve İran'a baskıyı artırmanın yeni yollarını bulma isteklerini arttırdı. Perde

arkasında sessizce alternatif yaklaşımlar üzerinde çalışanlar var. Bir şeyler olacak, ama henüz ne olacağını bilmiyorum.

Bir arkadaşım, “Eğer saldırıya uğrarsa, İran Basra Körfezi'nden geçen petrol naklini durdurur mu?” diye sordu. Gerçekten bilmiyorum. Bu soru sanılandan daha zor. Hürmüz Boğazı sadece 2 mil (3.1km) genişlikte, ama Amerika uzun zamandır böyle bir tehdidin farkında ve bölgede ona karşı hızla harekete geçirebileceği imkânları var. Ancak bu durumda enerji fiyatları belli bir müddet kesinlikle yükselecek ve bu da küresel ekonomide yeni bir şok etkisi yaratacak. İran'ın uzun vadeli tepkisini tahmin etmek ise daha güç. Küresel boyuttaki siyasi tepkiler, su anda pek öngörülebilir olmasa da, mutlaka çarpıcı olacak.

Bir saldırı olacağını söylemiyorum. Bu yoldan yakın geçmişte en azından iki kere geçtik. Ancak bu sefer farklı bir hava var.